

Rak skozi oči študentke medicine

Jelena Azarija

Rak. Beseda, ob kateri marsikomu zastane dih. Priznam, tudi meni. Čeprav je medicina na tem področju zelo napredovala in ponuja nove možnosti prepoznavanja in zdravljenja bolezni, s tem pa podaljšanja življenja, se ga še vedno bojimo. Nehote se nam pred oči prikrade podoba onemoglega shiranega človeka brez las, ki je popolnoma odvisen od tuje pomoči. Nihče si ne želi tega ... A pozabljamo, da ni samo rak tisti, ki človeku odvzame tako potrebno svobodo in dostojanstvo. Kaj pa večja možganska kap, pa napredovalo popuščanje srca, pa končni stadij alkoholne ciroze, pa ...? Le zakaj se tako bojimo te bolezni, ko pa prognoza še zdaleč ni več v vseh primerih tako brezupna?

Kot študentka medicine sem se srečevala z bolnimi tako v bolnišnicah kot v ambulantni osebni zdravnik. Večkrat sem na oddelkih naletela na nedostopne prestrašene bolnike, ki so le stežka pripovedovali o svoji bolezni. Niso dobro poznali ne okolja, ne zdravstvenega osebja in ne svojega novega spremljevalca, raka. Kljub neštetim vprašanjem, ki so jim rojila po glavi, so bili večkrat tihi. Neprecenljiva vloga splošnega zdravnika se kaže ravno pri obravnavi takšnih bolnikov. Dolgotrajnejši in tesnejši odnos med njimi stke globlje in pristnejše vezi. Na izbranega zdravnika se bolni obračajo, kadar jih boli glava, skeli žrelo ali ponoči ne morejo spati. Nanj se obračajo tudi s strahovi, dvomi in skrbmi, ki jih tarejo ob tako hudi diagnozi, kot je rak.

Za mano so sedemtedenske vaje iz družinske medicine. Sedem tednov dela v ambulantni, ko ti je kot bodočemu zdravniku dana enkratna priložnost za objektivno oceno tako pogostosti pojavljanja bolezni v vsakdanjem življenju kot tudi njihovega vpliva na posameznika. Bolnikov z rakom je bilo, po predvidevanjih, veliko manj kot ostalih, a po premisleku, več kot sem sprva pričakovala. Večina bolnikov, ki sem jih srečala, je že prestala zdravljenje in je k izbranemu zdravniku prihajala po nasvete, pogovor ali kanček upanja in poguma, ki so ga izgubili med bojem z boleznijo.

Ko razmišljam o raku, se spomnim nje – vitalna gospa blizu šestdesetih, dolgoletna kadilka. Že dalj časa močnejše kašlja, boli jo v prsnem delu hrbtenice. Na rentgenskih slikah so vidne sence na pljučih, na bolečem delu hrbtenice je tipna zatrdlina. Pljučni rak v razsoju? Čuti, da nekaj ni v redu. Čuti, da ni samo navaden kašelj, da ni samo običajna bolečina v hrbtu. Čuti, da se ji je nezdrav način življenja začel maščevati ... Zmanjšala je število pokajenih cigaret, razmišlja, da bi opustila kajenje in začela živeti manj stresno. Zaskrbljena je, vendar v pogovoru nikdar ne omeni možnosti raka. Strah jo je, a to poskuša skriti. Išče oporo in potrditev, da ji ni nič, da je zdrava, da bo lahko nadaljevala svoje življenje po ustaljenih tirnicah. Obljubimo ji dodatne preiskave. Upamo na najboljše ...

Simpatična gospa v tridesetih. Prihaja na prevezo rane na stegnu, ki se slabo celi. Pokukam v njen karton in poiščem izvide. Diagnoza: maligni melanom. Ni mogoče! Pa saj je mlajša, ni družinsko obremenjena, ni ... Špet preverim osebne podatke, a vse potrdijo. V glavi se slikajo številke in odstotki, s katerimi sem se srečevala v literaturi, ter kruto dejstvo, da raku ni vedno mogoče ubežati. Lahko te doleti, čeprav si mlad in brezskrbno živiš, čeprav živiš zdravo in se ne obremenjuješ s prihodnostjo, čeprav ga ne pričakuješ, saj ga v družini še ni bilo, čeprav ... Pomislim na njeno družino. Kako je novico sprejel mož? Ima otroke? Kako jim je razložila svojo bolezen? Ali jo je zatajila v upanju, da jih tako ne bo prizadela? Deluje neobremenjeno in pomirjeno, kot da bi se z boleznijo sprijaznila in se odločila, da ji ne bo dovolila, da kruto poseže v njen vsakdanjik. Nisem zbrala moči, da bi jo vprašala, kako se počuti. V tistem trenutku nisem našla primernih besed. Takšnih, ki ne bi zvenele pomilujoče, takšnih, ki bi ji dale vedeti, da je pogumna in da se na pravi način spopada z boleznijo.

64-letna gospa, ki je bila pred dvema letoma zdravljena zaradi raka na debelem črevesu. V ambulantno vstopi plaho, zamišljeno, z zaskrbljenim izrazom na obrazu. Potrebuje le recepte za zdravila, a čutiti je, da to ni vse. Preden odide, se opogumi in zaupa svoje strahove pred tem, da bi se bolezen ponovila. Strah jo je ponovnega soočanja z rakom in tega, da ga tokrat ne bi premagala. Topla beseda in zagotovilo, da skrbno spremljamo njeno zdravstveno stanje in da znamo ukrepati v primeru ponovitve, jo pomirijo. Prvič, odkar je v ambulantni, se nasmehne in zdi se mi, da ji v hipu odleže. Koliko bolnikov je prestrašenih, zaskrbljenih, obupanih in koliko jih zbere dovolj poguma in o tem spregovori? Koliko bolnikov ima ob sebi ljudi, ki jim te strahove lahko povedo, in koliko bolnikov ima takšnega zdravnika, ki to začuti, si vzame čas in jim nameni toplo besedo? Neverjetno, kako lahko v nekaj minutah, z nekaj vzpodbudnimi stavki povrnemo nasmeh na obraz in vlijemo merico poguma za naprej.

Trije primeri. Še zdaleč ne vsi, ki sem jih srečala v ambulantni splošni medicini. Trije primeri, ki so se mi najbolj vtisnili v spomin in mi dali misliti. Misliti o minljivosti življenja in dejstvu, da bolezen ne izbira. Ne vpraša, ali lahko vstopi v naše življenje, in ne zanimajo je naši načrti. Kot nadležna gostja se nekega lepega dne pojavi na naših vratih. Ne da bi potrkala, vstopi. Zahteva popolno predanost in brezčutno grabi vse, kar ji pride pod roke. Težko se je je rešiti, a ni nemogoče! Ko končno odide, zapusti za seboj pravo razdejnanje, vendar še zdaleč ne obupa in žalosti. Za njo ostane edinstvena vera v življenje in moč. Edinstvena borbenost in pogum, ki lahko premagata vse nadaljnje življenjske ovire.

